

Els inicis acolorits i modernistes d'Yvonne Serruys

Marjan Sterckx
Historiadora de l'Art, Gant
marjan.sterckx@ugent.be

La carrera artística d'Yvonne Serruys (Menen, Bèlgica, 1873-París, França, 1953) s'iniciava tot just durant els anys d'apogeu de l'Art Nouveau. Era la gran de cinc germans d'una família burgesa francòfona de Menen, Bèlgica. Grans amants de la cultura, la mare era aficionada a la música i el pare va arribar a dirigir una filatura industrial a Tourcoing. Va rebre un ensenyament clàssic en una prestigiosa escola catòlica de Courtrai, fet que va estimular la seva religiositat. També, durant l'adolescència i fins als vint-i-tants, va gaudir regularment dels consells sobre pintura del luminista i amic de la família Émile Claus a Menen i Astene, i també del pintor neoimpressionista brussel·lès Georges Lemmen. Va experimentar amb els seus estils i tècniques, però aviat va abandonar el puntillisme. El seu impuls de pintora la duia a buscar els millors interiors de Menen per plasmar sobre el llenç, com també escenes lluminoses i jardins assolellats, o a passar llargues temporades a la vora del mar a Bray-Dunes per pintar-hi, posant especial atenció a la llum i el color, com li havia ensenyat Claus. Però no tots els seus quadres estan banyats de sol.

A partir de 1898, Yvonne Serruys va començar a exposar els seus llenços a París, on vivia ocasionalment, a l'avinguda de l'Opéra, amb la

Bust of singer Povla Frisch (Frijsh), one of numerous works in marble by Serruys, 1910

Bust de la cantant Povla Frisch (Frijsh), una de les nombroses obres en marbre de Serruys, 1910

compromesa parella formada per Louis i Olympe Havet, i més tard al boulevard Montparnasse. El 1904 es va llogar un estudi propi al carrer Bagneux, i en vigílies de la Primera Guerra Mundial es va establir finalment amb el seu marit, l'autor i diplomàtic Pierre Mille, a l'Île Saint-Louis, al Quai de Bourbon, dues cases més enllà de Camille Claudel i prop dels seus pares i la seva germana Jenny, que feia poc que també s'hi havien mudat.

Entre 1898 i 1914 Yvonne Serruys va exposar a París, a la Societat Nacional des Belles Arts, al Saló d'Automne (on el 1911 va presidir el jurat d'escultura i els anys 1913-1914 va ser la secretària d'aquest mateix jurat, presidit per Antoine Bourdelle) i a la Galeria Barbazanges del boulevard Haussmann (individualment els anys 1898 i 1905, i en una exposició col·lectiva de la Unió Internacional de Dones Artistes el 1911). També va continuar exposant a Bèlgica, als salons triennals, i a La Libre Esthétique de Brussel·les, on va ser convidada el 1906 i el 1909 per l'advocat i guru de l'art Octave Maus,

que havia lloat diverses vegades la seva obra en la revista progressista *L'Art Moderne*. Va formar part a més del Cercle Artistic i Literari de Brussel·les i va participar en l'Exposició Universal de 1910. El 1908 va exposar al Local de la Secession al Kurfürstendamm de Berlín en una mostra d'art belga, i el 1913, havent obtingut la nacionalitat francesa pel seu casament amb un francès el 1909, va participar en una mostra d'art francès a Zuric.

"Només vull creure una cosa, i és que estimo massa el meu art com perquè no en resulti res. Si això és pretensions, què hi farem."

Yvonne Serruys, carta a Émile Claus, 1899

Echo, a 1906 bronze statuette by Serruys
Eco, una estatueta de bronze de Serruys de 1906

The Colourful Art Nouveau Start of Yvonne Serruys

Marjan Sterckx
Art Historian, Ghent
marjan.sterckx@ugent.be

During Art Nouveau's heyday, Yvonne Serruys (Menen, Belgium, 1873 – Paris, France, 1953) was just starting her career as an artist. Born in a Francophone and culture-loving bourgeois family in Menen, Belgium, she was the eldest of five children, with a musical mother and a father who came to manage an industrial spinning mill in Tourcoing. She received a classical schooling in a reputable Catholic cloister in Courtrai, which stimulated her religiosity. Also, during her teens up to her late twenties, she regularly received painting advice from Luminist and family friend Émile Claus in Menen and Astene, and for two years from Brussels Neo-Impressionist painter Georges Lemmen too. She experimented with both their styles and techniques, but soon abandoned the Pointillist method. A driven painter, she looked for the right interiors in Menen to put on canvas, and for bright, sunny gardens and scenes – or went to the seaside at Bray-Dunes for extended painting stays, paying much attention to light and colour, as Claus had taught her. Not all of her paintings are sun-drenched, however.

From 1898 onwards, Yvonne Serruys exhibited her canvases in Paris, where she then lived occasionally: in Avenue de l'Opéra, with the committed couple Louis and Olympe Havet, and later, on Boulevard de Montparnasse. In 1904, she started to rent her own studio in Rue de Bagneux, and on the eve of the First World War, she eventually settled down with her husband, the author and diplomat Pierre Mille, on the Ile Saint-Louis, on Quai de Bourbon, two houses down from Camille Claudel and close to her parents and her sister Jenny, who had also recently moved there.

After 1905, she only exhibited three-dimensional work, especially bronze statuettes of elegant nudes

Glass vase, blown in the mould, ca. 1906 by Georges Despret and Yvonne Serruys, part of the Düsseldorf Glasmuseum Heinrich collection

Gerro de vidre, bufat dins el motlle, ca. 1906, obra de Georges Despret i Yvonne Serruys, avui part de la col·lecció del Glasmuseum Heinrich de Düsseldorf

"I only want to believe one thing, and that is that I love my art too much for something not to come of it. If that is pretentious, so be it."

Yvonne Serruys, letter to Émile Claus, 1899

Photo of Yvonne Serruys in 1905
Fotografia d'Yvonne Serruys el 1905

A l'Exposició Internacional Panamà-Pacífic de San Francisco de 1915 també va participar en la secció francesa, on va exposar una *Ballarina amb vel* de bronze.

Cap al 1900, Yvonne Serruys exposava majoritàriament pintures neo- i postimpressionistes, que es venien bé –paisatges, flors, interiors, escenes costumistes, retrats i algun nu–, i també algunes escultures petites, que van ser rebudes positivament per François Thiébaud-Sisson, entre d'altres. Això la va animar a concentrar-se totalment en l'escultura, malgrat la resistència del seu entorn a causa de la suposada "masculinitat" d'aquesta forma d'art i l'exigència de models nus. Tornava a ser una aprenent, ara amb

l'escultor brussel·lès Égide Rombaux, que havia conegut a través de Claus i Lemmen. A partir de 1905 només va exposar obra tridimensional, sobretot estatuetes de bronze de nus de gran elegància, entre les quals *Dona ajupida*, *Dona amb esponja*, *Eva*, *Les mitges*, i un centre de taula amb dansaires nus format per quatre peces. El 1909 Louis Vauxcelles va incloure Serruys en la seva exposició "Pintors i escultors de nus" a la Galeria Devambez.

També va realitzar algunes d'aquestes estatuetes en pasta de vidre. De fet, entre 1905 i 1910, Serruys va col·laborar amb l'enginyer Georges Despret, director d'una gran fàbrica de vidre al nord de França, que havia redescobert l'època daurada de la tècnica artesanal de la pasta de vidre cap al 1900, de manera independent dels seus contemporanis Henry Cros, Albert Dammouse i François Décorchement. Serruys va contribuir al treball innovador de vidre artístic que Despret desenvolupava com a activitat

Blown glass vase in flower bud shape, by Georges Despret and Yvonne Serruys ca. 1905–1910

Gerro de vidre bufat en forma de capoll de flor, de Georges Despret i Yvonne Serruys, ca. 1905–1910

secundària limitada amb més de tres-cents dissenys per a gerres, plats i bols, així com joiers o petjapapers, que es produïen amb pasta de vidre multicolor o amb vidre bufat acolorit, sovint amb efectes ceràmics a l'exterior. Entre aquests hi trobem clars exemples Art Nouveau, tant pel que fa a l'estil com a la iconografia. Aquests objectes d'art d'edició limitada acolorits i sovint multicolors, s'inspiren sobretot en la flora i la fauna i es caracteritzen per formes orgàniques i línies corbes, sigui en la forma global o en aplicacions tridimensionals sobre la superfície (a l'exterior de les gerres o dins els plats) o en la mateixa pasta de vidre, com a nervis onejants de color. Alguns d'aquests objectes de vidre són també bells exemples de japonisme, com un bol de pasta de vidre púrpura amb libèl·lules, o la *Carpa saltadora* de pasta de vidre (set còpies de la qual, en diferents colors, estan documentades a museus d'arreu del món), que diversos autors atribueixen a Yvonne Serruys tot i que no porta la seva signatura ni el seu monograma. El 1908,

Yvonne Serruys in her studio in Paris, ca. 1918

Yvonne Serruys al seu estudi de París, ca. 1918

Mane Becube, oil on canvas from Serruys's Neo-Impressionist period, ca. 1895–1900

Mane Becube, oli sobre tela del període neoimpressionista de Serruys, ca. 1895–1900

Between 1898 and 1914, Yvonne Serruys exhibited in Paris at the Société Nationale des Beaux-Arts, and at the Salon d'Automne (where in 1911 she was chair of the Sculpture Jury and in 1913–1914, secretary of the same jury, chaired by Antoine Bourdelle). She also showed at the Galerie Barbazanges on Boulevard Haussmann (individually in 1898 and 1905, and in a group exhibition of the Union Internationale de Femmes Artistes in 1911). She continued to exhibit in Belgium, at the triennial salons, and at La Libre Esthétique in Brussels, where she was invited in 1906 and 1909 by the Belgian lawyer and art critic Octave Maus, who praised her work repeatedly in the progressive magazine *L'Art Moderne*. She was also a member of the Brussels Cercle Artistique et Littéraire, and took part in the 1910 World's Fair. In 1908, she exhibited in a Belgian art exhibition in the Secession Building on the Berlin Kurfürstendamm. On gaining French nationality via her marriage to a Frenchman in 1909, she participated in a French art exhibition in Zürich in 1913. At the Panama-Pacific International Exposition in San Francisco in 1915 she also showed in the French section, exhibiting a bronze *Dancer with a Veil*.

Around 1900, Yvonne Serruys mainly exhibited Neo- and Post-Impressionist paintings, which sold well – landscapes, flowers, interiors, genre paintings, portraits and the occasional nude – but also a few small sculptures, which were received positively by François Thiébaud-Sisson, among others. This inspired her to focus entirely on sculpting, though she met resistance from her environment because of the considered "masculinity" of this art

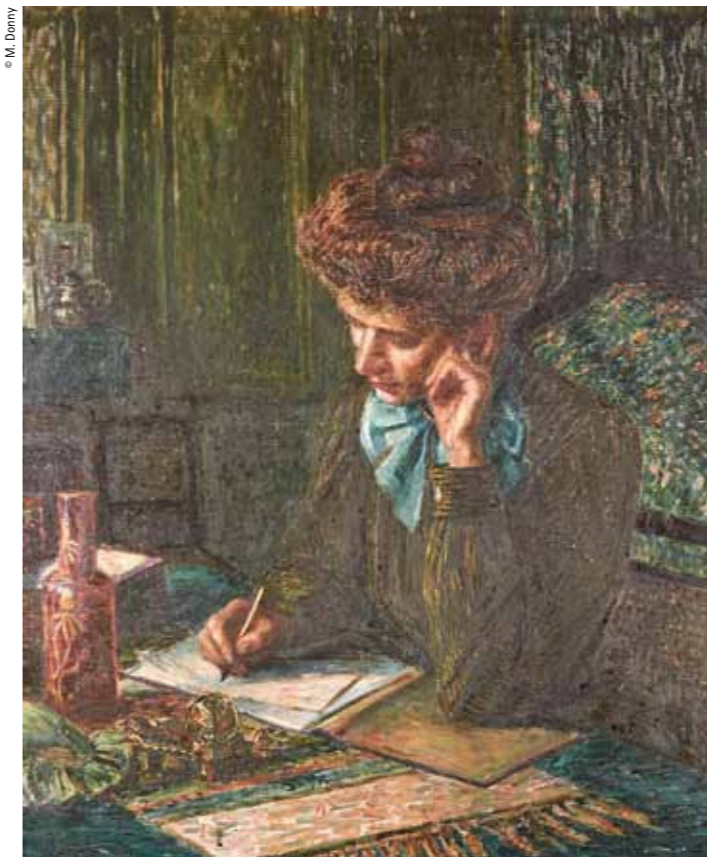

Leaping Carp, produced by Georges Despret in glass paste, 1905–1910. The design is attributed by several authors to Serruys

Carpa saltadora, produïda en pasta de vidre per Georges Despret el 1905–1910. Diversos autors n'atribueixen el disseny a Serruys

form and the obligatory nude models. She became an apprentice again, now with the Brussels sculptor Egide Rombaux, whom she already knew through Claus and Lemmen. After 1905, she only exhibited three-dimensional work, especially bronze statuettes of elegant nudes, including *Femme accroupie* (*Crouching Woman*), *Femme à l'éponge* (*Woman With Sponge*), *Eve*, *Les bas* (*The Stockings*) and a four-part *Surtout de table* (*Table Centrepiece*) with dancing nudes. Louis Vauxcelles included her in his 1909 exhibition "Peintres et sculpteurs de nus" ("Painters and Sculptors of Nudes") at the Galerie Devambez.

A few of these statuettes were also executed in glass paste. Indeed, between 1905 and 1910, Serruys collaborated with engineer Georges Despret, director of a large glass factory in northern France, who rediscovered the age-old artisanal technique of glass paste around 1900, independently of contemporaries Henry Cros, Albert Dammouse and François Décorchement. For Despret's limited side line of innovative artistic glass work, she provided over three hundred designs for vases, dishes and bowls, as well as artistic *porte-bijoux* (jewellery racks) and *presse-papiers* (paper weights), for production in multi-coloured glass paste or coloured blown glass, often with ceramic effects on the outside. Among these are clear examples of Art Nouveau, both stylistically and iconographically. These colourful and often multi-coloured small-

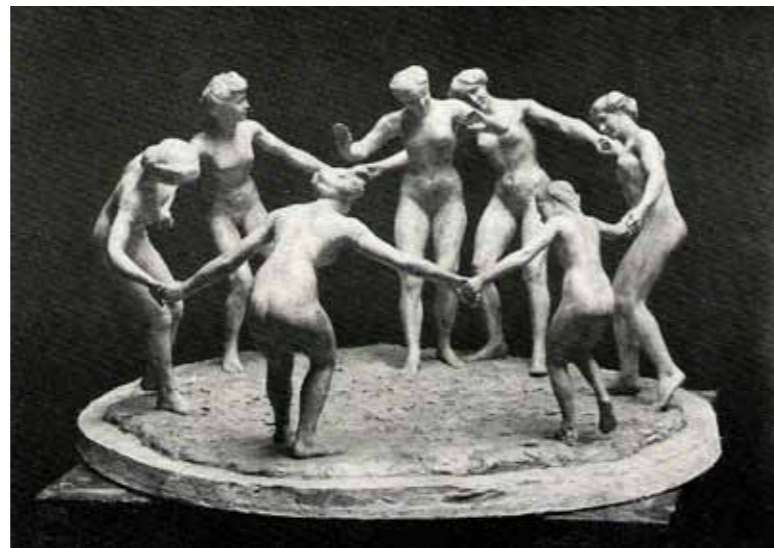

Young woman writing (a postcard), oil on canvas ca. 1900, possibly a self-portrait

Dona jove escrivint (una postal), oli sobre tela, ca. 1900, possiblement un autoretrat

Marcel Pays va qualificar l'innovador treball de vidre artístic de Despret d'admirable i congruent amb "el gust modern, elegant i tormentat, com convé a tot el que s'escapa vertaderament dels camins fressats de la industrialització artística". Entre les propostes de Serruys per a Despret hi ha també alguns dissenys de línies més contundents. Així, els seus dissenys representen les dues tendències de l'Art Nouveau: la de la línia corba per una banda, i la més geomètrica, influenciada pel Jugendstil alemany i la Secession austríaca, per una altra (Serruys va ser una de les poques persones que van visitar el Palau Stoclet en aquella època).

Les estatuetses creades per Yvonne Serruys entre 1905 i 1914 es poden considerar essencialment Art Nouveau, però algunes ja revelen una transició cap a línies més robustes i estilitzades dels nus, els retrats i els monuments públics del període d'entreguerres, clarament lligades a l'Art Déco i a l'estil escultòric del grup de la Bande à Schnegg parisenc. Octave Maus va lloar l'elegància, l'eloqüència i les qualitats ornamentals, a més de la tècnica de modelatge, més sòlida i robusta, de les primeres estatuetses monumentals de Serruys, *Faune amb infants* i *Les banyistes*, creades abans de 1910 i una mica més tard erigides a l'espai públic parisenc. Quan es van exhibir al Saló Paris el 1912, el primer grup ja havia estat adquirit per l'Ajuntament de París i el segon encarregat per l'Estat francès. Les primeres obres d'Yvonne Serruys responien al gust modern, i la seva obra posterior seguiria agradant durant el període d'entreguerres. En total va realitzar uns setanta quadres (dels quals només se n'han documentat una dotzena), més de tres-cents dissenys per a obres artístiques de vidre (dels quals només uns quants han estat fins ara identificats com a seus) i unes dues-cents cinquanta escultures de bronze, de pedra i de guix. A la mort d'Yvonne Serruys, les obres que encara hi havia al seu estudi de París van ser traslladades a la seva ciutat natal de Menen, on el seu llegat és el cor del Museu Municipal. www.menen.be/schippershof

Archive image of the plaster version of Colin-Maillard, made by Serruys in 1909

Imatge d'arxiu de la versió en guix de Colin-Maillard, obra de Serruys de 1909

Vase in blown glass from 1906–1907, signed by both Serruys and Despret. Part of the collection of the Musée des Arts et Métiers in Paris

Gerro en vidre bufat de 1906–1907, signat conjuntament per Serruys i Despret. Forma part de la col·lecció del Museu d'Arts i Oficis de París

edition *objets d'art* are mostly inspired by flora and fauna, and characterised by organic forms and curvy lines, either in their general shape, or applied three-dimensionally onto the surface (on the exterior of vases or the inside of dishes), or within the *pâte de verre* itself, as whirling strings of colour. A few of these glass objects are also beautiful examples of Japonism, such as a purple glass-paste bowl with dragonflies, or the *Leaping Carp* in glass paste (seven copies of which, in different colours, are recorded in museums worldwide), which several authors ascribe to Yvonne Serruys, even though it does not carry her signature or monogram. In 1908, Marcel Pays called Despret's artistic glass work innovative, admirable and consistent with "modern, elegant and tormented taste, as suited to all who unhesitatingly leave the beaten track of artistic industrialisation". Other objects by Serruys and Despret have more firm-lined shapes. Serruys's designs thus represent two different tendencies in Art Nouveau: the curvy line on one hand, and the more geometrical with influences from German Jugendstil and Austrian Secession on the other (she was one of the few visitors of the Palais Stoclet in those times).

by the City of Paris and ordered by the French State. Yvonne Serruys's early career works appealed to modern taste and her later work too would continue to do so during the interwar period. Eventually, she created about seventy paintings (only a dozen of which have been traced), over three hundred designs for artistic glasswork (of which only a few dozen have yet been identified as hers), and around two hundred and fifty sculptures in bronze, stone and plaster. At her death, the works that remained in Yvonne Serruys's Paris studio were transferred to her native city Menen, where her legacy forms the heart of the City Museum. www.menen.be/schippershof

www.menen.be/schippershof

The Stockings, a bronze from 1905

Les mitges, un bronze de 1905

The statuettes Yvonne Serruys created between 1905 and 1914 can likewise mainly be classified as Art Nouveau, though some already reveal a transition to the more robust and stylised lines of her nudes, portraits and public monuments from the *interbellum*, clearly linking up with Art Deco and the sculptural style of the Parisian *Bande à Schnegg*. Serruys's first monumental statues, *Faune aux enfants* (*Faun with Children*) and *Les Baigneuses* (*The Bathers*), created before 1910 and sometime later erected in the Parisian public space, were praised by Octave Maus for their elegance, eloquence and decorative qualities, as well as their more solid and sturdy modelling technique. When exhibited at the Paris Salon in 1912, both groups had respectively already been bought

Female Nude, a 1905–1910 glass paste work by Serruys and Despret

Nu femeni, obra en pasta de vidre de Serruys i Despret, 1905–1910